

Original: engleski

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJU BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Prezime: [REDACTED]
Ime: [REDACTED]
Nadimak/pseudonim: [REDACTED] Spol: [REDACTED]
Adresa: /redigirano/
Telefon: /redigirano/
Datum rođenja: [REDACTED]
Nacionalnost: [REDACTED] Vjeroispovijest: [REDACTED]
Trenutno zanimanje: [REDACTED] Prijašnje: [REDACTED]
PS Opatovac
Jezik/jezici koje govori: [REDACTED]
Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuju od navedenih) [REDACTED]
Datum(i) razgovora: [REDACTED]
Razgovor(e) vodili: [REDACTED]
Prevodilac: [REDACTED]
Jezici korišteni u toku razgovora: [REDACTED]

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

IZJAVA SVJEDOKA

Udana sam i imam jednog sina. Osnovnu sam školu završila u Lovasu, a srednju upravnu školu u Vukovaru [REDACTED]. Godine [REDACTED], završila sam i daktilografski tečaj. Dana [REDACTED], postala sam pripadnica Zbora narodne garde (ZNG), u sklopu pričuvnog sastava, i sad sam vojna umirovljenica.

Nikad nisam bila krivično gonjena ili optužena, niti je protiv mene prije rata u bivšoj Jugoslaviji ikad vođena kakva istraga. Nemam policijski dosje.

Jasno mi je da se od mene očekuje da opišem događaje kojima sam bila očevidcem i da u svojoj izjavi napomenem kad sam neke činjenice doznala od drugih.

Ovu izjavu dajem dobrovoljno i opisat ću sve što znam najbolje što mogu.

Postala sam aktivna članica Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) [REDACTED]. Za vrijeme političkih skupova (npr. u Vukovaru 1990.), održavala sam red kao pripadnica policije HDZ-a. Naši su nas ljudi snimili i četnici su kasnije pronašli taj video (pod četnicima podrazumijevam dobrovoljce u srpskoj vojsci za razliku od ljudi koji su bili mobilizirani, a četnici su za mene i neki ljudi iz mog sela Opatovca koji su me prepoznali u zarobljeništvu). U sklopu aktivnosti HDZ-a, imala sam čast kontaktirati s Branimirom Glavašom, Tomislavom Merčepom i gospodinom Giljom (ne znam je li mu to bilo ime, prezime ili nadimak), u to vrijeme Tudmanovim šoferom. Sastajali smo se u kući Stjepana Milasa jer je on bio predsjednik HDZ-a u našem selu. [REDACTED]

Četnici su okupirali Lovas tjedan dana prije 14. listopada 1991. Kad je Tovarnik pao oko 7. listopada 1991., svi su mještani osim Srba spavali u poljima i šumama. Čula sam da je puno ljudi u Lovasu zaklano. Prije dolaska četnika u moje selo, puno je ljudi pobjeglo u konvoju za Ilok. Ne sjećam se imena onih koji su pobjegli za Ilok.

Dana 13. listopada 1991. Stjepan Milas (zvani Čipa), zajedno s Anđelkom Ivanikom, Karolom Hidekom i (mislim) Mihalom Horvatom, otišli su na pregovore s JNA, 500 metara dalje, na kraju Surdučke ceste na putu za Lovas. Mi smo se Hrvati namjeravali predati jer smo željeli zaštititi civilno stanovništvo. To je bio jedini način na koji se moglo zaštititi civile jer nas je jedan civil iz Lovasa, Tadija čijeg se prezimena ne sjećam, obavijestio da dolazi još puno vojnika JNA i četničkih rezervista u 40 vozila, puno tenkova i šest autobusa punih dobrovoljaca, što je bilo puno više no što smo mi očekivali.

Predali smo se JNA 14. listopada 1991. u 9:00 sati, i moram priznati da su pripadnici JNA sa mnom lijepo postupali za razliku od četnika pristiglih s njima. Neki Srbi iz našeg sela dočekali su ih na Surdučkoj cesti. Mogu imenovati neke koji su se popeli na tenkove i slavili njihov dolazak: Zdravko Stanković, Rade Stanković, Mileta Kekić

i drugi. Nismo odmah shvatili da ti vojnici nisu svi pripadnici JNA. Predali smo se i zapravo nismo bili svjesni što će se dogoditi.

Naredili su nam da se vratimo kućama jer će izvršiti pretres kuća zbog oružja. No nakon dvadeset minuta, kad su počeli s pretresom, shvatili smo da su to rezervisti odnosno četnici, jer su bili jako nasilni i psovali su ustaše. Lazo Tanasić i Mirko Erić (predsjednik Srpske demokratske stranke, SDS) bili su opatovački Srbi koji su me prokazali. Bilo je još ljudi koji su me prokazali, ali oni nisu bili tako nasilni. [REDACTED]

Postavljali bi mi provokativna pitanja pred četnicima iz Srbije, npr. gdje mi je pištolj. [REDACTED] je postavljao ta pitanja da bi me četnici upamtili. [REDACTED] došao je s tri rezervista. Jedan od njih, poslije sam doznala, zvao se (vjerojatno nadimak) Mundara. Bio je krajnje nasilan prema ljudima. Bio je niži od mene i mršaviji. Uvijek je bazdio po piću. Moj muž, [REDACTED] bili su u kući njihove majke. Ja sam bila sama, otvorila sam vrata i rekla: "Dobrodošli, dečki", na što su oni odmah rekli da oni nisu nikakvi dečki. Visoki me odmah zgrabio za kosu s leđa i zaprijetio da će me zaklati vojničkim nožem. Vjerojatno su mislili da su vrata u kući minirana pa bi me gurnuli u svaku prostoriju snažnim udarcem noge u leđa i ja bih pala na pod. Na isti smo način ulazili u sve prostorije. Rekli su da imam sreće da nisam postavila bombe u sobe. Odmah su me uhapsili, a navečer su me odveli mojoj kući. Putem nisam smjela razgovarati s prolaznicima a četnici su nasumce pucali u zrak.

Kad sam stigla kući, jedan je četnik upravo tukao mog muža, drugi je prijetio [REDACTED] (koji je već bi na izmaku snaga jer su ga dva dana tukli) da će mu iskopati oko. Ja sam se zgranula i molila četnike da ih ne tuku. Ona druga dva četnika koji su čuvali stražu pokraj vrata s nutarnje strane, odmah su mi naredili da stanem uza zid podignutih ruku. [REDACTED], nego su samo bili u Hrvatskoj vojsci. Ne znam imena četnika koji su mi pretukli muža i šogora. Naredili su nam da dodemo u policijsku postaju za deset minuta a onda su otišli. Morali smo trčati do policijske postaje da ne bismo zakasnili. Tamo su nas ispitivali istodobno, ali u tri zasebne prostorije. Četnike je zanimalo tko je utjecao na mene i još su se više razbjesnili kad su čuli da me nitko nije nagovorio nego da sam vlastitom voljom postala član HDZ-a i pričuvnog sastava HV-a.

Odlazila sam na ispitivanje svih osam dana dok sam bila u Opatovcu. Četnici su očekivali od mene da kažem da je Stjepan Milas agitirao u selu. Stjepan Milas bio je predsjednik HDZ-a i zapovjednik samostalne bojne u sklopu 204. vukovarske brigade. Bio je poslovođa seoske trgovine prije rata i uvažena osoba, a poštivali su ga i Srbi iz našeg sela. Rado je pomagao ljudima. Kad neki mještan ne bi imao novca platiti namirnice, on bi im davao robu na kredit. Pomagao je svima u selu, ne samo Hrvatima. Pomagao je i Srbima kad su hrvatski rezervisti iz drugih mjesta dolazili u Opatovac. Kad je zamolio Bratuša Tanasića (Lazina oca) da nam da ključevce svog

podruma da se sklonimo za vrijeme zračnih napada JNA, ovaj je to odbio. Jedan od vojnika iz Hercegovine zaprijetio je da će ubiti Bratuša. Premda je Stjepan Milas znao da je Lazo Tanasić, Bratušev sin, već pristupio srpskoj vojsci, želio je pomoći Bratušu, njegovoj ženi Anici i još jednom Srbinu iz sela, Milovanu Marjanoviću i njegovoj ženi Bojki Marjanović. Savjetovao je Bratušu da se odveze traktorom pod izgovorom da ide donijeti vode iz Dunava. Rekao je Anici Tanasić (Bratušovoj ženi) da ide pješice, a Milovanu Marjanoviću i njegovoj ženi da krenu prema Iloku. Također im je isposlovao dozvole za slobodno kretanje tako da ih hrvatska policija ne zaustavlja. Bratuš Tanasić je rekao svome sinu Lazi Tanasiću da im je Stjepan Milas spasio život.

Dvije večeri nakon toga, moj muž i njegov brat uhapšeni su i zatvoreni kao i ostali muškarci iz sela, osim Srba, dakako. Muškarci su bili zatočeni, a žene i djeca su ostali u kućama. Uveden je policijski sat između 18:00 i 7:00 sati za one koji nisu bili u zatvoru. Za vrijeme policijskog sata nije smjelo gorjeti svjetlo u kućama, u protivnom bi pucali u kuću. Ulazna vrata u dvorišta i u kuće morala su biti otključana. Svakog dana žene i djeca morali su se javiti u policijsku postaju u 8:00 sati kako bi se vidjelo da nisu pobjegli, što je ionako bilo nemoguće. Kad bi mještani htjeli u nabavku, morali su se najprije javiti u policijsku postaju, da bi dobili pratnju do trgovine. Nismo se smjeli posjećivati. Na svakoj se kući na vidnome mjestu moralo izvijesiti bijelu zastavu. Osim toga, svi ne-Srbi u selu morali su oko lijeve ruke nositi bijelu vrpču.

Zatočnici su redovno dobivali batine a vodili bi ih i na prisilni rad u šumu. Jednom dnevno bi dobivali jesti. Sve muškarce koji su inače bili smješteni u maloj sobici izvodili bi u hodnik i tamo pretukli, a mene bi doveli u veću prostoriju, pokraj njihove, tako da čujem njihove krike i jauke. Učinilo mi se da sam čula svoga brata kako vapi majčino ime i buduću da sam mislila da je posrijedi moj brat, rekla sam da sam spremna odgovoriti na svako njihovo pitanje. Preklinjala sam četnike da ih prestanu tući jer je to bilo nepodnošljivo za slušati. Znam imena ljudi koji su pretučeni: Stjepan Milas, Franjo Vlajčić, Ilija Ravančić [REDACTED] Anđelko Ivanika, Alojzija Lovrić, Antal Pančić, Mato Markešić, Vinko Pole, Josip (zvani Joco) Čupić (pokojni), Božo Bajušić, Ivica Gožović, Josip Lovrić, Željko Bistrović, Antun Pančić [REDACTED] Josip Pančić [REDACTED] Adam Pančić, Karlo Dolezar, Đurika Šimun (zvani Đuro), Mihal Horvat (zvani Čiča), Karol Hidek i mnogi drugi čijih se imena ne sjećam.

Najprije ću ispričati što se dogodilo meni onih osam dana dok sam bila u Opatovcu, a zatim o drugim zatočenim ljudima u tom razdoblju.

Nakon što su mi zatvorili muža, bilo mi je još i teže. Nisam mogla spavati u svojoj kući jer mi je jedan Srbin, mještananin, rekao da bi četnici mogli doći noću i silovati me. Svake sam noći morala spavati u drugoj kući, a ujutro sam uvijek morala reći gdje sam spavala. Onda bi istukli zatočenog muža žene koja je dopustila da spavam u njezinoj kući i rekli da je to zato što je dopustila da ja, ustaša, tamo spavam. Pokušala sam prespavati i u nekim srpskim kućama ali mi oni to nisu dopustili jer da bi i njih

kaznili, s obzirom na to da je bilo jasno tko sam ja. Borka Šodić, obitelj Lukić i Živka (čijeg se prezimena ne sjećam) bili su Srbi koji mi nisu dopustili da spavam u njihovoj kući. Svake bi mi večeri rekli gdje da odem prenoćiti, ali bih ja otišla k nekoj drugoj obitelji kako me ne bi pronašli i silovali. Lagala sam obiteljima kod kojih bi prenoćila, govoreći da su me k njima poslali, u protivnom me zbog straha ne bi pustili.

Sedme noći, četnici su mi rekli da prespavam u [REDACTED]. Ona i njezin otac [REDACTED] bili su fer prema meni. Upozorili su me da će četnici doći i silovati me. Onda sam se vratila u policiju i rekla im da u njihovoj kući nema za me mjesta. Otpratili su me do kuće Zorana Lukića (načelnika policije) i kad smo došli do ulaznih vrata, ja sam ušla u vrt, a oni su se vratili. Zoranova je žena otvorila vrata. Upitala sam je da li je Zoran kod kuće a ona je rekla da ga nema. Okrenula sam se i otišla. Budući da su ispred kuće stajali stražari, odmah su me upitali kamo idem a ja sam rekla da idem kod nekoga prespavati. Već je bilo 17:55. Putem sam srela jednog Srbina iz sela, Živana Sremca, koji je prošao pokraj mene na putu svojoj kući. Ne znam je li on što rekao onim vojnicima, ali su uskoro pripucali prema meni. Isprva sam mislila da su pijani, ali sam uskoro shvatila da su se dali u potjeru za mnom. Počela sam trčati cik-cak i nekako uspjela izbjeći metke. Bilo je skoro 18:00 sati i novi su se stražari približavali. Od straha sam potrčala između dvije grupe stražara u vrt Anđe Markešić. Ona se upravo spremala zaključati vrata (jer je nekim obiteljima bilo naredeno da u 18:00 sati zaključaju vrata dok su ih drugi morali ostaviti otvorenima). Ja sam je upitala mogu li prespavati u njezinoj kući. Ona je rekla da mogu i da nas mogu sve pobiti što se nje tiče, njoj je svejedno.

Dana 21. listopada 1991. osmu noć, prespavala sam kod Ivke Pančić, 22. listopada 1991. kod Kate Ivanike, 23. listopada 1991. kod Anđe Markešić, premda su njezina muža već pretukli kad sam prvi put prespavala u njihovoj kući. Idućeg jutra, 24. listopada 1991., rezervisti su tražili kuću u kojoj sam prenoćila. Tog su jutra stigli ranije no što sam ih očekivala. Pitali su Andu jesam li tu a ona je rekla da nisam, koliko ona zna. Tako smo se dogovorile da ćemo reći u slučaju da dođu rezervisti. Onda sam ja izašla iz sobe i javila se i rekla da žena nema pojma da sam ja ušla. Također sam rekla da neka sa mnom rade što hoće, da Anda nije ništa kriva. Iz Andine kuće odveli su me na policiju, a oko 9:00 sati su me ukrcali u kamion. Odveli su me zajedno sa svim muškarcima i civilima u Šid gdje sam ostala četiri dana. Na odlasku iz Opatovca, zajedno s četnicima koji su nas pratili, bili su moji susjedi Lazo Tanasić i Željko Marjanović, naravno u srbo-četničkim uniformama. [REDACTED]

[REDACTED] Znali smo da je četnički običaj da na licu mjesta ubiju nekoga ako ustanove da je dvoje ljudi iz iste obitelji. Stajala sam dva-tri metra od muža i samo sam mu usnama poručila "Zagreb", što je značilo ako preživimo da ćemo se naći u [REDACTED], tvrtki u kojoj sam tad radila. On je ostao u zatvoru, a ja sam otišla kamionom zajedno s grupom ljudi koji su išli u logor te grupom Hercegovaca iz mog sela (koji su se doselili u Opatovac nakon II. svjetskog rata). Oni su bili prva etnička skupina protjerana iz Opatovca.

Neki su ljudi ostali u Opatovcu, ali su ih svaki dan vodili u Šid i natrag na ispitivanje. Ne sve zajedno svakoga dana, nego dvoje-troje na dan: [REDACTED], Ivicu Gožovića, Josipa Lovrića, Matiju Baloga i još neke. Mislim da je važno spomenuti Ivicu Bajušića i Stjepana Baloga koji su bili dovoljno mladi da pristupe Hrvatskoj vojsci (ne pričuvnom sastavu) i koji su se borili za Vukovar. Njih su zarobili kad je Vukovar pao. Najprije su bili u logoru Stajićevo. Ne znam koliko su dugo tamo bili. Onda su odvedeni u vojni zatvor u Beogradu i jedino znam da su sve zajedno bili u zarobljeništvu ukupno devet mjeseci. Obojica su osuđeni na 15 godina zatvora i nakon devet mjeseci razmijenjeni su za srpske ratne zarobljenike. Četnici nisu ubijali ratne zarobljenike jer su im trebali za razmjenu. Ako su htjeli jednog Srbina, morali su dati tri Hrvata u zamjenu. Opatovac je bio civilni logor. Puno se lakše došlo u razmjenu ako si bio ratni zarobljenik. Neki bi Opatovčani potplatili Srbe da ih odvedu u Šid, a odande bi nekako pobjegli. Nije to svima uspijevalo, ponekad bi ih prevarili. Neki, kao moj muž i šogor, pobjegli su iz Opatovca, a neki su bili razmijenjeni. Razmijenjeni su bili oni koje su prebacili u zarobljeničke logore npr. Begejce. Neki su ubijeni prilikom pokušaja bijega. Neki su naprosto nestali, a za ostale na znam. Ne znam što se dogodilo s ostalim muškarcima iz sela.

No ono što znam jest što se dogodilo [REDACTED] dvaput vodili liječniku jer su ga gotovo svaki dan mučili i tukli. Najprije liječniku u Bačkoj Palanci jer mu je otekao trbuh (danima nije imao stolicu od posljedica batina). Potom su ga vratili u Opatovac. [REDACTED] pretukli pa je krvario iz arkade. I [REDACTED] sav otekao, krvario je iz čeljusti i dobio infekciju. Nakon što su ih dodatno pretukli, [REDACTED] srpska je policija prebacila u Novi Sad 14. veljače 1992. Čekali su da ih pregleda liječnik, a poslije da se policajac vrati po njih. On je zakasnio pa su oni pobjegli i otišli k prijatelju, Hrvatu koji je živio u Novom Sadu, gdje su se presvukli. On im je dao novca i odmah su autobusom krenuli za Bosnu. Rat u Bosni tad još nije počeo. Na putu za Srbiju vidjeli su puno naoružanih četnika, koji su ih mogli ubiti na licu mjesta ili ih poslati natrag u Opatovac. Na srpsko-bosanskoj granici, jedan je srpski vojni policajac ušao u autobus. [REDACTED] g može opisati. Bio je plavokos, blijede puti, plavih očiju. [REDACTED] mogao lako identificirati. Mislimo da je možda bio pripadnik JNA ili netko tko je morao stupiti u srpsku policiju ili netko iz Bosne gdje rat još nije počeo. Uzео je njihove dokumente (koje su imali kod sebe jer su bili kod liječnika), pogledao je njihova imena i odmah im vratio dokumente kako ih netko drugi ne bi vidio. Bili su spašeni. Stigli su u Sarajevo a odande autobusom do Splita gdje smo se našli 17. veljače 1992. Vidjela sam [REDACTED] nakon duga četiri mjeseca. U međuvremenu su mi četnici rekli da je ubijen a njemu da sam ja ubijena. Stigla sam u Split prije njega, a [REDACTED], koji se tad nalazio u Bosni, uspio je doznati da su moj muž i njegov brat živi u logoru Opatovac. A sad je bio sa mnom u Splitu!

Kad smo stigli u Šid, odveli su nas do crte razgraničenja između srpske i hrvatske vojske, negdje između Šida i Vinkovaca. Hercegovcima (onima koji su se doselili u moje selo poslije II. svjetskog rata) rekli su da hodaju prema hrvatskoj vojsci i da viču da su Hrvati kako hrvatski vojnici ne bi pucali u njih. [REDACTED]

[REDACTED] (oboje su bili članovi HDZ-a i aktivisti civilne zaštite u mome selu). Odmah su nam svezali ruke a onda nas odveli u zatvor gdje su nas ispitivali kapetan Zorić i stanoviti Bato čije prezime ne znam. Svi smo bili u podrumu. Pretražili su nas da vide imamo li kod sebe kakav opasan predmet. Kapetan Zorić bio je jako grub za vrijeme ispitivanja. Posjeli su nas na drvene klupe i naredili da cijelo vrijeme gledamo u pod. U podrumu i hodniku uvijek je stražario jedan rezervist s puškom i bili su prilično grubi. Jeli smo jednom dnevno a pušači su smjeli jednom dnevno izaći popušiti cigaretu. Premda nisam bila pušač i ja sam rekla da pušim samo da mogu izaći tih pet minuta. Mučenje bi počelo i meni su dopuštali da sjedim s tim ljudima svakog dana do 22:00 sata. Onda bi me jedne večeri kapetan Zorić, a druge Bato pozvali na ispitivanje gdje su me mučili. Obojica su imali urede na uličnoj strani zgrade, a iza zavjese su imali krevet. Razgovarali bi sa mnom do tri ujutro, ispitivali, govorili mi da mi je muž ubijen, da mi je brat ubijen. Htjeli su znati ratni plan za Opatovac, Sutin i Vukovar jer su znali da smo cijelo vrijeme bili u vezi s Vukovarem. Htjeli su znati sve o našem naoružanju. Jako bi se razljutili pa me okrivljavali za ubojstva i uporno su zahtijevali da priznam da sam ubijala Srпкиnje i srpsku djecu, što ja nikad nisam činila. Obećali su da će me odvesti kući priznam li ta ubojstva. Jednog su me dana odveli u blizinu sela. Četnik Bato mi je prijetio silovanjem, ubojstvom, rekao da mogu sa mnom raditi što im je volja a da to nitko neće doznati. Tog su me dana odmah vratili u Šid. Sve mi je to još bilo teže jer sam bila dva i pol mjeseca u drugom stanju. Na svu sreću, to smo znali samo ja i moj muž. Oni nikad nisu otkrili da sam trudna. Te četiri večeri u Šidu prisiljavali su me na oralni seks ili Bata ili kapetan Zorić. Govorili su da ja to mogu učiniti i dobrovoljno i provesti s njima noć u krevetu što bi bilo puno udobnije nego ovako. Ja na to nikad nisam pristala, samo sam plakala i radila što bi mi naredili. Rekli su da su oni jako zgodni (za mene su bili užasno ružni) i još ih je više ljutilo to što ja ne pristajem leći s njima. Kad bi svršili, popišali bi se po meni. Uvjerena sam da bi ih mogla prepoznati u njihovoj četničkoj uniformi i kad mi bude sto godina. Moje mučenje ne zvuči tako loše u usporedbi s onime što sam čula o ženama u Bujanj Potoku i Borovom Selu. Tamo su bili privatni četnički logori, a velika je razlika između privatnog četničkog logora i vojnog logora. I u jednom i u drugom su mogli raditi što ih je volja, ali su u vojnom logoru postojali neki zakoni i propisi. Tražili su informacije o Jozi Milasu, predsjedniku HDZ-a u Lovasu, i našem obiteljskom prijatelju. Jozo je uspio otići iz sela u konvoju za Ilok a četnici su uhvatili drugog Jozu Milasa. Mislili su da je to on i mučili su tog sirotog čovjeka. Čak su mu urezali križ u leđa. Molila sam se da pravi Jozo Milas, Tadija Brković, Ivica Markešić i Pavo Ivanika ne padnu u ruke četnika i kasnije sam doznala da su svi izašli u onom konvoju. Stjepan Milas, Anđelko Ivanika i Antal Pančić odvedeni su prije mene u Begejce.

Nakon četiri dana upitali su me želim li vidjeti Stjepana Milasa i Anđelka Ivaniku. Rekla sam da želim, jer sam se nadala da su oni još u Opatovcu a ja sam se htjela tamo vratiti. Rekli su mi da ću ih vidjeti sutradan i da će me staviti u bijelu sobu veličine 2mx2m gdje ću morati paziti što govorim jer se sve snima videokamerom. Ja sam se tome radovala. Ujutro je po mene, po Božu iz Lovasa (čijeg se prezimena ne sjećam) i po nekog čovjeka iz Bapske došao policijski automobil. Sjeli smo otraga i dvojica naoružanih policajaca najprije su nas odvezli u Beograd. Policajac koji je sjedio na

suvozačkom mjestu rekao je: "Kojeg si se vruga ti kao žensko prijavila u vojsku?" U Beogradu smo se zaustavili ispred zgrade vojne policije. Tamo su me odveli na ispitivanje. Jednoga se istražitelja sjećam, bio je visok i mršav i bradat, a zvao se Mile. Ne znam mu prezime. Počeo mi je prijetiti kad sam rekla da nikad nikog nisam ubila, stjerao me u kut i gurnuo o zid, i porugljivo rekao da nitko od nas to nije činio. Onda su nas odvezli ravno u Begejce.

Kad smo stigli, nisam shvatila da je riječ o logoru. Logor se zvao Begejci, a postojalo je i mjesto Begejci blizu Zrenjanina. Logor je bio blizu šume, okružen s tri prstena bodljikave žice što smo otkrili kasnije kad smo počeli raditi u šumi. Logor je nekad bio štala i bilo je puno zemlje, blata i kamenja. Dočekali su nas pravi četnici, što znači da su imali duge brade, četničke uniforme, kokarde, i svakojako oružje npr. kame, strojnice, pištolje (u futrolama). Posvuda uokolo, na svaka dva metra, stajali su stražari s puškama i psima. Kad sam stigla, vidjela sam dvadeset četiri vojnika iz Daruvara koji su već prije bili zarobljeni i pretučeni. Odjeća im je bila oduzeta, psi su ih izgrizli, i još su se vidjele rane od ugriza. U jednoj staroj zgradi bili su smješteni vojnici, mislim JNA jer su još bili u uniformama JNA ali bez petokrake (crvena zvijezda bila je dio oznaka JNA). Kapetani, majori, oficiri, bili su u pravim uniformama JNA s petokrakama. Božo i onaj čovjek iz Bapske odmah su izvučeni iz vozila i naredeno im je da stanu uza zid podignutih ruku. Četnik po imenu Borko zgrabio je mene pa sam i ja morala stati uza zid. Tukli su nas jako po glavi, ledima, nogama i rukama. Onda je stigao jedan kapetan JNA i počeo vikati "nemojte ženu", pa su me prestali tući (malo kasno, rekla bih), ali su nastavili tući njih. Kasnije sam im doznala imena: Borko, Vojo, Žare, Bučko, Brico, Cigo (uvjerenam sam da su im to nadimci). Nakon što su ih pretukli, muškarce su odveli u štalu a mene u ured. Kapetan Živković me ispitivao, jesam li bila član HDZ-a, pripadnik ZNG-a, uobičajena pitanja i to je ispitivanje potrajalo dvadesetak minuta. Četnici koji su se ushodali ispred ureda su mi prijetili, tražili od kapetana da me preda njima u ruke. A onda su me ostavili samu da sjedim u tom uredu. Ispred vrata su stražarili rezervisti. Nisu mi dopustili izlazak sat i pol vremena, sve dok se onaj kapetan nije vratio.

[REDACTED]

odveli su nas u Zrenjanin. Rekli su mi da idem na tuširanje s vojskom. Stigli smo u vojarnu kod Zrenjanina i morali smo protrčati kroz špalir u kojem su nas svi udarali. Morali smo stajati ruku na ledima, pognute glave. Prije no što smo protrčali kroz špalir, jedan MUP-ovac, koji je također bio zatočen, upozorio me je da ne padnem. Kasnije sam shvatila da bi ljude koji bi pali udarali nogama i gazili, a oni sljedeći morali bi čekati i stajati na mjestu, a cijelo bi ih to vrijeme, naravno, tukli. Protrčala sam kroz špalir batina i pala među četnike, ali sam bila jako sretna jer nisam pala prije. Gurnuli su me u stranu k ostalim zarobljenicima. Onda je došao jedan major JNA i morali smo stati u vrstu i pjevati jugoslavensku himnu. Naredili su nam da odemo u jednu salu i nakon što smo tamo stajali neko vrijeme, prozvali su nas šestero: mene, Mišu, Matu, Jozu (čijih se prezimena ne sjećam) iz Borova Naselja te još dvojicu čija imena ne znam. Morali smo sjediti u nekoj prostoriji pognute glave, a onda smo ulazili jedan po jedan na ispitivanje. Jedan je rezervist stražario i pazio da ne razgovaramo između sebe. Kad sam ja ušla, tamo se nalazila osobu kojoj su se

obraćali s kapetanc, i koji mi je počeo postavljati uobičajena pitanja. Ušao je neki vojnik i odveo me u manju sobu gdje sam morala sjediti sama, a on je ostao stražariti ispred vrata koja je ostavio otvorena. Onda mi je dao papir i olovku da napišem sve što sam znala i učinila. No ja nisam ništa napisala. Rekla sam da mi nije jasno što od mene hoće i da više volim da me ispituju nego da pišem. Jedan je rezervist pritrčao, zgrabio me i gurnuo o zid, pa me dva-tri puta ošamario i udario nogom. Rekao je da će se uskoro vratiti i ukoliko ne napišem sve što znam, da će se vratiti i ubiti me. Ja sam se rasplakala a on se vratio prije no što sam se ja uopće uspjela latiti pera. Došao je onaj kapetan iz logora i rekao im da me prestanu tući i da me puste. Rekao je da ću ja progovoriti. Izašla sam na hodnik s rukama na leđima i pognute glave kako ne bi vidjela tko je sve tamo. Onda su nas sve odveli iza zgrade, gdje smo morali stati uza zid i gledati u zrak. Rekli su da će pucati i čuli smo zapovijed za paljbu. No oni su počeli pucati u zrak. Navečer su me vratili u Begejce. Tamo su bili kapetan Živković i jedan major (mislim da bi se Stjepan Milas mogao sjećati majorova imena).

Ono što mi je pomagalo cijelo to vrijeme bila je vjera u Boga. Iako nisam odgojena kao vjernica, postala sam religiozna jer sam bila tako bespomoćna. Mislim da me to spasilo. Osim Živkovića, užasnog čovjeka, i još jednog kapetana čijeg se imena ne sjećam, jednako užasnog čovjeka, svi su oficiri koji su me ispitivali bili pravi pripadnici JNA, školovani ljudi, i nikad me nisu mučili premda su, naravno, morali postavljati provokativna pitanja.

Tijekom mog boravka u logoru Begejci, između 2. listopada 1991. i 10. prosinca 1991., datuma prve razmjene ratnih zarobljenika, tamo je stiglo i nekoliko ljudi iz Opatovaca: Stjepan Milas, Anđelko Ivanika, Antal Pančić, Mato Markešić, Alojzija Lovrić, Ignjac Pančić i njegov sin (star 13 ili 14 godina, ali mu ne znam ime).

Tamo su nas redovno mučili, tako da su šamaranje i udarci nogom postali dio svakodnevice koju nismo smatrali mučenjem. Trojica koji su nas najgore mučili bili su Borko, Vojo i Žare (vjerojatno njihova imena ili nadimci). Mene su triput mučili, uvijek u "peglaonici", kako smo prozvali tu sobu. Opisat ću kako su me mučili.

Na putu do "peglaonice" udarali bi me pendrecima po leđima. U peglaonici, Borko bi me šamarao dok ne bih pala na pod, gdje bi me sva trojica počeli udarati palicama. Morala bih čučnuti (ili kleknuti), s rukama na leđima, glave okrenute lijevo ili desno, a onda bi me jako tukli po bedrima. Nepodnošljivo je boljelo. Cijelo sam vrijeme pazila da si nekako zaštitim trbuh jer sam bila trudna. Naredili bi mi da stanem uza zid podignutih ruku. Ruke i noge sam morala raširiti kako bi jače boljelo. Onda bi me tukli pendrecima po leđima, rukama i nogama. Onesvijetila bih se. Pomokrila bih se i uneredila u hlače, baš kao i svi koje bi tukli. Polili bi me vodom da dodem k sebi, pa bi me nastavili tući. Kad sam drugi put pala u nesvijest, Žare me prestao tući. Bila sam sva u masnicama. Borko mi je jednom prilikom gurnuo pištolj u usta i zaprijetio mi da progovorim ili da će mi odsjeći jezik. Onda je rekao da neće to učiniti, nego da će mi odrezati kosu kamom, što je i učinio. Tukli su me i iza štale. Onda su mi naredili da krenem prema žici kojom je bila okružena štala. Zarobljenici su me prije

upozorili da to nikad ne činim, jer bi četnici onda pripucali na tebe, tobože zbog pokušaja bijega. Odbila sam krenuti prema žici. Borko me udario po ustima (sjećam se da je to bilo drugo od tri krajnje bolna mučenja), pa sam počela krvariti iz usta. Zubi su mi se rasklimali. Jedan zatvorenik, dr. Lončar iz Iloka, čijeg se imena ne sjećam, koji je radio u Novom Sadu prije rata, naučio me kako da si pomognem da mi se zubi još više ne rasklimaju i ispadnu. Rekao mi je da stisnem čeljusti jako čvrsto tako da zubi ostanu na svome mjestu. Tako sam spasila zube, premda se još klimaju.

Cijelog boravka u Begejcima nisam se mogla umiti, oprati ruke, okupati i nisam smjela skinuti čizme. Tek kad su nas prevarili da ćemo biti razmijenjeni donijeli su nam uniforme JNA bez oznaka da ih obučemo. Dan prije lažne razmjene, ošišali su i obrijali muškarce, a prije stvarne razmjene samo su se muškarci smjeli oprati ali ne i žene (rekli su da nema vode).

Morali smo iskopati rupe u zemlji i rekli su nam da su to rupe u kojima će nas ubiti. Tukli bi nas, a mi smo morali pjevati četničke pjesme. Ako nismo pjevali, izveli bi nas iz vrste i pretukli. Uvijek su nas tukla samo trojica. Ako niste znali riječi, istukli bi vas i doveli nekog drugog Hrvata koji je već naučio riječi da vas pouči.

Ispod zemlje, jedan od te trojice podigao bi drveni poklopac, a stube su vodile u podrum. Borko me odveo tamo, a Vojo je čuvao stražu. Borko je imao jaku bateriju kako bih vidjela ljude koji su bili u samicama, lisičinama prikovani rukom ili nogom za rešetke. Tamo je bilo miševa koji ih tad još nisu izgrizli, ali mi je Borko zaprijetio da će početi jesti ili gristi nas ako ih se ne bude hranilo. Ostala sam tamo pola sata, privezana za drveni pod. Prijetio je da će me ubiti jer nema slobodnih ćelija i nitko za to neće znati. Htjeli su da kažem nešto protiv Stjepana Milasa. Rekli su mi da im je Milas rekao kao sam ja bila opaka, da sam pucala i ubijala žene i djecu u Opatovcu. Neki od nas još imaju tragove lisičina na zapešćima.

Prva je razmjena obavljena u skladu s međunarodnom konvencijom pod nadzorom MKCK-a. Ja sam razmijenjena (ovaj puta je bilo jedan Hrvat za tri Srbina) kod Bosanskog Šamca. Tamo su razmijenjeni i dr. Navro i dr. Bosanac nakon pada Vukovara. To je bilo 10. prosinca 1991. Ukrcali smo se u zagrebačke autobuse kojima su nas prebacili u zagrebačke sportske dvorane. Ja sam stigla u sportsku dvoranu Kutija šibica. Tamo su nas dočekali dr. Franjo Tuđman, Ivan Milas i neki drugi ugledni Hrvati koji su došli dočekati prvu razmjenu. Obećali su nam da ćemo se vratiti na vukovarsko područje. Stigli smo između 16:00 i 17:00 sati i najzad se mogli okupati. Ja sam se okupala posljednja; počela sam se kupati u ponoć, a završila u 2:30 ujutro. Između 14. listopada 1991. i 10. prosinca 1991. smršavila sam šesnaest kilograma. Ovdje sam ostala pet dana, do subote, kad sam otišla na Hvar, radije nego na Brač, jer sam Hvar bolje poznavala. Najprije sam boravila u Starigradu a onda sam kao trudnica otišla u bolnicu u Hvaru. Moj suprug i njegov brat stigli su na Hvar 17. veljače 1992. Još imam zdravstvenih tegoba, kao i moj muž. Ja i moja obitelj živimo na Hvaru.

Kraj izjave.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

POTVRDA SVJEDOKA

Ova mi je izjava od 12 stranica glasno pročitana na hrvatskom jeziku i sadrži sve što sam rekla po svojem znanju i sjećanju. Izjavu sam dala dobrovoljno i svjesna sam da se ona može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. kao i da mogu biti pozvana da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 14.2.1996.

POTVRDA PREVODITELJA

Ja, Danica Šantić, prevoditeljica, potvrđujem sljedeće:

- 1) Odgovarajuće sam kvalificirana i ovlaštena od strane Tajništva Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. da prevodim s hrvatskog na engleski jezik, kao i s engleskog na hrvatski jezik.
- 2) [REDACTED] mi je dala do znanja da govori i razumije hrvatski jezik.
- 3) Gore navedenu izjavu usmeno sam prevela s engleskog na hrvatski jezik u prisutnosti [REDACTED] koja je, po svemu sudeći, čula i razumjela prijevod ove izjave.
- 4) [REDACTED] je potvrdila da su, po njezinu znanju i sjećanju, činjenice i ostalo navedeno u ovoj izjavi istinite, onako kako sam ih prevela, što je potvrdila svojeručnim potpisom na za to predviđenom mjestu.

Datum: 14.2.1996.

Potpis: /potpisano/